

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Venezuela

Humanitære forhold

2. mars 2023

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

Venezuela is still experiencing a humanitarian crisis, especially in the regions. Since 2019, the supply of food and medicine has improved due to lifting of the import restrictions. Still, most people can't afford to buy the goods due to low salaries and ongoing high inflation. The situation in Caracas is much better than in the districts where several blackouts have led to long periods without electricity and no running water. The situation in the hospitals is heavily influenced by this. About 50% of households are considered poor, per 2022 which is a drop from 65% in 2021

Sammendrag

Venezuela befinner seg fortsatt i en humanitær krise, selv om forholdene i Caracas er langt bedre enn i resten av landet. Siden 2019 har landet gradvis fått bedre tilgang til mat og medisiner grunnet frislipp av importrestriksjonene. Store deler av befolkningen har imidlertid ikke penger til å kjøpe varene pga. lave lønninger og en fortsatt høy inflasjon. Situasjonen i Caracas er langt bedre enn i distriktene, hvor stadige strømbrudd fører til mangel på elektrisitet og vann. Dette skaper spesielt store problemer for sykehusene. Ca. 50 % av husstandene er fortsatt å regne som fattige. Dette er en nedgang fra 2021 hvor tallet var 65 %.

Innhold

1 Innledning	6
1.1 Kildesituasjonen	7
2 Bakgrunnen for den humanitære krisen	8
2.1 Økonomiske sanksjoner.....	8
2.2 Bistand	9
3 Økende fattigdom fra 2014, bedringer fra 2019	9
3.1 Stor ulikhet i befolkningen, og venezuelansk økonomi er langt fra gjenopprettet.....	11
3.2 Underernæring og tilgang til mat – gradvis bedringer, men høye priser	11
3.3 Statssubsidierte matesker - CLAP, bonusordninger og skolemat.....	13
3.3.1 CLAP.....	13
3.3.2 Bonusordning (bonos)	14
3.3.3 Skolemat	15
3.4 Situasjonen for eldre og mangel på pensjonsutbetalinger	15
4 Helse	16
4.1 Kollaps av offentlig helsevesen og manglende helseforsikring	16
4.2 Tilgjengeligheten av medisiner er bedret, men skyhøye priser	17
4.3 Manglende vaksinasjonsprogrammer og utbrudd av sykdommer	18
4.4 Koronavaksine	19
4.5 Mødre- og spedbarnsdødelighet	20
5 Skoletilbudet for barn og unge	21
6 Sammenbrudd i elektrisitets- og vannvesenet	22
7 Referanser	24
7.1 Skriftlige kilder.....	24
7.2 Muntlige kilder	28
8 Kart over Venezuela	29

1 Innledning

Den politiske og økonomiske situasjonen i Venezuela de seneste årene (fra ca. 2014) har ført til skyhøy inflasjon. Til tider har inflasjonen vært oppe i over 1 000 000 %. Situasjonen førte til at landet manglet både mat og medisiner gjennom flere år. Landet har vært, og er delvis fortsatt, i en humanitær krise.

Etter 2019 har situasjonen gradvis endret seg noe til det bedre. Fra å ha vært helt på bunnen, er økonomien sakte på vei oppover. Det er imidlertid usikkert om bedringen vil vedvare (Bull, telefonsamtale februar 2023).

Per november 2022 teller befolkningen i Venezuela ca. 28 millioner innbyggere. Befolkningen minker. Kilder oppgir ulike tall for hvor mange som har forlatt Venezuela siden den politiske og humanitære krisen rammet landet. ENCOVI (2022) (levetårundersøkelse) viser til at rundt fem millioner har forlatt landet siden 2015. ENCOVI viser også til at nedgangen i folketallet skyldes at det har blitt født færre barn de siste årene. En annen kilde viser til at omkring syv millioner venezuelanske migranter har forlatt landet per februar 2023 (R4v Info 2023), mens UNHCR (2022b) oppgir rundt seks millioner per juni 2022.

I første kvartal 2022 beveget ca. tre millioner seg over grensen mellom Venezuela og Colombia. De fleste dro fram og tilbake mellom de to landene for å få vaksiner og helsehjelp, i tillegg til kjøp og salg av varer (UNHCR 2022a). Fortsatt forlater ca. 1000 personer Venezuela daglig (internasjonal organisasjon b, møte februar 2023). Ifølge Hum Venezuela (2022) er hovedgrunnen til at personer forlater landet økonomiske årsaker (ca. 50 % av dem som reiser ut), etterfulgt av ønske om tilgang til helsetjenester, utdanning, vann, elektrisitet og transport (ca. 25 %).

Venezuelanere forlater landet sitt, men det er også venezuelanere som returnerer, til tross for dårlig økonomi og høye matpriser i hjemlandet. Mange opplever at forholdene i nabolandene også er vanskelige (ICG, møte i Caracas mai 2022; France 24). Ifølge Caritas Venezuela (møte, mai 2022) er forholdstallet 7/3 - mens syv venezuelanere reiser ut, kommer tre tilbake. Spesielt under pandemien var det mange som reiste tilbake fra Colombia og Brasil, fordi de så at situasjonen i nabolandene var like ille som i Venezuela (OAS 2020). Venezuelanske myndigheter har innført en «retorno al patria» hvor staten tar alle kostnader med returen (venezuelansk UD, møte i Caracas mai 2022). I tillegg har president Maduro uttalt på venezuelansk fjernsyn at Venezuela har løst alle sine problemer, til tross for at veldig mye ikke er løst (France 24).

Mange problemer gjenstår for dem som reiser tilbake. Blant annet må mange ordne opp i eiendomsforhold. Boliger som har blitt forlatt, har blitt overtatt av andre og mange står uten rettigheter (internasjonal organisasjon b, møte februar 2023).

Landinfo har ingen tall på hvor mange som har returnert. Noen reiser ut igjen etter å ha vært tilbake en kort periode (Méndez-Triviño 2020).

Allerede i 2018 var landet i ferd med å tømmes for nødvendig kompetanse som leger og tannleger (Høvik 2018). Caritas Venezuela (møte i Caracas, mai 2022) forsøker å få befolkningen til å bli i Venezuela. De ser viktigheten av å holde på ekspertisen i landet. Caritas Venezuela forsøker å utnytte at de økonomiske forholdene i landet er litt bedre, og prøver å være positivt innstilt og å få befolkningen til å tenke slik.

Til tross for noen økonomiske bedringer, lider landet fortsatt av hva mange kaller en humanitær krise. Til forskjell fra tidligere, blir situasjonen nå betegnet som en glemte krise (internasjonal organisasjon b, møte februar 2023).

Dette notatet belyser hvordan den økonomiske og politiske krisen har påvirket den humanitære situasjonen i landet. Notatet tar for seg den generelle helsesituasjonen til befolkningen, fattigdom, inflasjon og kjøpekraft og hvordan elektrisitets- og vannforsyningene har kollapset. Det ser også på undervisningssituasjonen for barn.

Notatet er en oppdatering av Landinfos temanotat med samme tittel fra august 2019.

1.1 Kildesituasjonen

Notatet baserer seg i stor grad på informasjon Landinfo har innhentet på reiser til Caracas i mai 2019 og mai 2022. I 2019 besøkte vi også Cúcuta som ligger i Colombia, på grensen mot Venezuela, sammen med Caritas Colombia. Hensikten med besøket i Cúcuta var å få informasjon om situasjonen til venezuelanerne som i løpet av de siste årene hadde bosatt seg i Colombia som følge av den prekære situasjonen i hjemlandet.

Tema for møtene i Caracas var den politiske, økonomiske og humanitære situasjonen i landet. Vi møtte blant andre den katolske hjelpeorganisasjonen Caritas Venezuela, lokale menneskerettighetsorganisasjoner og den internasjonale tenketanken International Crisis Group. Vi anser disse kildene for å være både relevante, pålitelige og oppdaterte.

Landinfo har også brukt åpne skriftlige kilder, som blant andre Human Rights Watch og ENCOVIs levekårsundersøkelse for å supplere informasjonen vi fikk på reisene. ENCOVIs levekårsundersøkelse er gjennomført av Andrés Bello katolske universitet i Caracas, og oppgir statistikk om den humanitære situasjonen i fravær av venezuelanske myndigheters offentliggjøring av statistikk over humanitære forhold i landet siden 2014. Informasjon fra ulike nyhetsartikler er også innarbeidet i notatet.

2 Bakgrunnen for den humanitære krisen

Forklaringene på at Venezuela har havnet i en humanitær krisesituasjon er sammensatte, jf. det som er skrevet i Landinfos temanotat om økonomisk og politisk vanstyre av landet (Landinfo 2020, s.10-11). En feilslått politikk, internasjonale importrestriksjoner som følge av den økonomiske krisen som eskalerte i 2014, og dramatisk fall i statens inntekter etter oljeprisfall i tillegg til sanksjonene, er alle faktorer som har resultert i perioder med mat- og medisinmangel og feilernæring (Høvik 2018; ACAPS 2017).

Virkningene av nedgang i oljeprisene begynte for alvor å merkes blant befolkningen i 2016, og den humanitære situasjonen i landet ble vesentlig forverret. Fallet i oljeprisene og inntektene førte til mindre import, som igjen førte til mangel på mat og basisvarer (ACAPS 2017). Årene 2016–2019 var preget av stor matmangel. I motsetning til et annet land i regionen, Argentina, som er selvforsynt med mat, har Venezuela hatt en synkende mat- og landbruksproduksjon. Oljen har gjennom mange år utkonkurrert andre næringer, og eksport av andre varer har vært priset ut av markedet. Da oljeprisene sank og inflasjonen økte, førte dette til økonomisk krise (Sæther, telefonsamtale juni 2018).

2.1 Økonomiske sanksjoner

USA og EU har satt inn sanksjoner mot venezuelanske myndighetspersoner og selskap som en protest mot den politiske krisen under president Maduros regime (Reuters 2018). Sanksjonene har blitt innført gradvis. Fram til august 2017 besto de av forbud mot våpensalg og sanksjoner mot enkeltpersoner i regjeringen med bakgrunn i lover mot narkotikahandel, hvitvasking av penger, korrupsjon og menneskerettighetsbrudd (BBC News 2018).

I januar 2018 satte USA inn sanksjoner mot 44 myndighetspersoner, inkludert president Maduro. Sanksjonene innebar blant annet totalt fravær av handel med USA for disse personene (BBC News 2018). USA vedtok i januar 2019 et forbud mot alle transaksjoner med det venezuelanske oljeselskapet PDVSA, dette trådte i kraft fra april 2019 (Caritas Venezuela, møte i Caracas mai 2019; internasjonal organisasjon a, møte i Caracas mai 2019). USA innførte ytterligere sanksjoner fra august 2019, og all handel mellom USA og Venezuela ble stanset (Krygier & Zuniga 2019). Eksport av olje utgjorde 97 % av eksportinntektene før sanksjonene. Kina og Russland har samarbeidet med Maduro-regjeringen og hjulpet med å omgå sanksjoner. Det er omdiskutert hvor stor innvirkning sanksjonene har hatt på den humanitære situasjonen i landet. Maduro har etter hvert reformert økonomien ved hjelp av privatisering, kutt i offentlige utgifter, liberalisering innen handel og tillatt bruk av dollar (Bull 2022; BBC 2023).

Med Russlands krig mot Ukraina fra februar 2022, har USA sett på nye muligheter for import av olje, og forholdet mellom USA og Venezuela har på nytt

kommet på agendaen. Politiske forhandlinger mellom Venezuelas regjering og opposisjonen har gått fram og tilbake de siste årene, med delvis stillstand. Etter det som karakteriseres som fremgang i forhandlingene og en avtale av 26. november 2022, inngått i Mexico, vil USA lette på sanksjonene. USA vil lempe på de oljerelaterte sanksjonene og tillate at det amerikanske oljeselskapet Chevron og enkelte andre selskaper gjenopptar noe av driften i Venezuela (Sequera & Armas 2022; NRK 2022; Bull 2022). I ettertid har også disse forhandlingene stoppet opp, men her kan det igjen skje endringer (Bull, samtale februar 2023; HRW, møte i Genève februar 2023).

2.2 Bistand

I begynnelsen av den økonomiske, politiske og humanitære krisen ønsket ikke Venezuela å motta nødhjelp til tross for at USA presset på for å få inn nødhjelp. Ifølge en representant for Latin-Amerikagruppene i Norge (møte i Oslo, april 2018) ønsker ikke Venezuela å innta rollen som mottaker av bistand, men har et ønske om normale handelsforhold.

Venezuela har åpnet noe opp fra 2019, og Røde Kors slapp inn med bistand allerede fra slutten av 2018 (HRW 2019, s. 2). Denne hjelpen var imidlertid langt fra tilstrekkelig. Røde Kors hjalp 650 000 med nødhjelp, mens det var over syv millioner som trengte hjelp i 2019 (Caritas Venezuela; Gan; PROVEA, møter i Caracas, mai 2019).

FN har økt sin tilstedeværelse og humanitære bistand i landet fra 2019 (UN News 2019). EU har fra 2016 gitt i alt 315 millioner pund i nødhjelp til Venezuela. Mye av hjelpen er gitt gjennom FN, internasjonale NGO-er og Røde Kors (European Commission 2022).

Med forhandlingene mellom den venezuelanske regjeringen og opposisjonen, og avtalen som ble inngått 26. november 2022, har partene blitt enige om å opprette et fond på tre milliarder dollar i FN-administrerte midler som skal håndtere den sosiale krisen i landet (Bull 2022; Sequera & Armas 2022). Denne prosessen går imidlertid svært langsomt (Bull, samtale februar 2023).

3 Økende fattigdom fra 2014, bedringer fra 2019

Fra 2014 til 2017 økte fattigdomsraten fra 48 % til 87 %, ifølge tall fra ENCOVI levekårsundersøkelse fra 2018 (som sitert i Kurmanaev 2018). Ni av ti venezuelanere tjente ikke nok til å dekke sine mest basale behov. Barn døde av underernæring og mangel på medisiner. Rundt 60 % av befolkningen levde i ekstrem fattigdom, ifølge ENCOVI (2018).

For første gang siden 2014 har antallet fattige blitt redusert i Venezuela. 50 % av husstandene er definert som fattige i 2022, mot omkring 65 % i 2021 (ENCOVI 2022; Sequera 2022). Landet har gått fra økonomiske nedgangstider med hyperinflasjon, til moderat vekst med høy inflasjon (internasjonal organisasjon b, møte februar 2023).

ENCOVI tar også for seg den såkalte strukturelle fattigdommen, dvs. fordelingspolitiske strukturelle forhold som skaper fattigdom, som utdanning, boligstandard, tilgangen til elektrisitet osv. Langt færre er «strukturelt» fattige enn økonomisk fattige. Mange av de som betegnes som fattige som følge av lav inntekt i Venezuela i dag, er typisk tidligere middelklasse. Dette er personer som har gått på skole, hatt jobb og levd et «vanlig» middelklasseliv, men som etter hvert ikke tjener nok til å brødfø seg selv og familien (ENCOVI 2022). Målt etter inntekt påvirker fattigdommen rundt 80 % av befolkningen i 2022, disse personene har ikke nok ressurser til å betale for den daglige maten. I 2021 var dette tallet på ca. 90 % (Peñaloza 2022).

Den reduserte fattigdommen forklares med at det er blitt mer økonomisk aktivitet i Venezuela. Næringsvirksomheten har økt med 5 % i løpet av 2021, ifølge ICG. Dette er ikke mye, men det gir seg likevel utslag for deler av befolkningen siden økonomien tidligere har vært på et bunnivå. Særlig i Caracas kan man se at økonomien har blitt noe bedret, det er mer trafikk og aktivitet i gatene. ICG uttalte at med penger er alt mulig i Caracas, og for den delen av befolkningen som har penger, er alle tilbud til stede (ICG, møte i Caracas mai 2022).

Økonomien skal ha økt med 15 % i løpet av 2022, takket være økt oljeproduksjon i tillegg til Maduros beslutning om å lempe på pris- og valutakontrollen og samtidig tillate flere transaksjoner i utenlandsk valuta (BBC 2023). Importrestriksjonene er altså fjernet, og det er igjen lov å importere varere.

I dag brukes dollar og lokal valuta om hverandre. Offentlige lønninger betales fortsatt ut i bolivar, mens private lønninger betales ut i begge valutaer. Bolivaren er lite verdt, og også dollaren synker i verdi i Venezuela, selv om den holder seg på verdensmarkedet. Det at dollaren blir mindre og mindre verdt, er et nytt fenomen i Venezuela (Bull, februar 2023).

Før 2019 var minimumslønnen på tre dollar per måned. Nå er den 30 dollar. Caritas Venezuela uttaler det slik: «Befolkningen overlever». Situasjonen er absolutt ikke bra, og folk strever, men de har fått det litt bedre i løpet av de siste årene. Covid-19-pandemien gjorde også sitt til at situasjonen ble enda vanskeligere, men nå er befolkningen litt mer optimistiske (Caritas Venezuela, møte i Caracas mai 2022).

Gjennomsnittlig månedslønn per juni 2022 var 85 euro, mens månedlig matforbruk koster ca. 430 euro (European Commission 2022). Bedringene i

økonomien forklares med at importrestriksjonene er fjernet og at det igjen er lov å importere varer. Det er nå det frie markedet som styrer, og den private økonomien er tillatt på alle arenaer.

Den offentlige økonomien er imidlertid ikke en del av dette. Den offentlige fattigdommen er like stor som tidligere (ICG; venezuelansk forsker, møter i Caracas mai 2022). Det at importrestriksjoner er fjernet og dollar nå er tillatt, fører til at det er mer penger i omløp og flere nyter godt av pengene. Både dollar og den lokale valutaen bolivar brukes nå i butikker og restauranter. Mens en som vasker hos en velstående familie kanskje kan få utbetalt ti dollar per gang, tjener en lege på et sykehus ikke mer enn ca. 50 dollar i måneden (Caritas Venezuela, mai 2022).

3.1 Stor ulikhet i befolkningen, og venezuelansk økonomi er langt fra gjenopprettet

Venezuelansk økonomi er langt fra gjenopprettet. Ifølge økonomen Luis Vicente León (som sitert i BBC 2023) har Venezuela en lang vei å gå. Landet vil trenge 20 år med god økonomisk vekst for å komme opp på samme nivå som før krisen i 2013. Økonomen advarer mot at hvis ikke myndighetene løser de underliggende økonomiske problemene, kan den lille økonomiske veksten stoppe og stagnere. Han viser til at mange steder er landet fortsatt i ruiner.

Selv om varer og medisiner er tilbake i butikkene og på apotekene, er lønningene for de fleste ikke nok til å kjøpe varer. Latin-Amerika er kontinentet hvor ulikhetene er størst, og i 2022 er det aller størst ulikhet i Venezuela (ENCOVI 2022). De fattigste 10 % i Venezuela overlever på åtte dollar i måneden, sammenlignet med 553 dollar i måneden for de rikeste 10 %, ifølge ENCOVI (som sitert i BBC 2023). 40 % av husholdningene med høyest inntekt er konsentrert i Caracas, til tross for at husholdningene i Caracas kun utgjør 16 % av den totale befolkningen (Peñaloza 2022).

Inflasjonen er fortsatt svært høy, ca. 600 % i 2021 mot over 1 000 000 % rundt 2019 (ICG, møte i Caracas 2022). I 2022 var inflasjonen på 234 % (HRW, møte i Genève februar 2023; BBC News 2023). ENCOVI viser andre tall: 125 % ved utgangen av 2022 (ENCOVI 2022). Landinfo vet ikke hva denne forskjellen i tall skyldes, men konkluderer med at inflasjonen fortsatt er svært høy selv om det ikke lenger er hyperinflasjon som i 2019.

3.2 Underernæring og tilgang til mat – gradvis bedringer, men høye priser

Den humanitære krisen fra 2014 førte til at sult nesten ble universelt, ifølge ENCOVIs undersøkelser fra 2017 (ENCOVI 2018). Ifølge tall fra ENCOVI (som

sitert i ACAPS¹ 2017) svarte 74 % av respondentene i levekårsundersøkelsen i 2016 at de hadde gått ned nesten ni kilo i løpet av det siste året pga. endrede matvaner og mangel på mat. ENCOVI's levekårsundersøkelse fra 2017 viser at litt færre, 64 %, av respondentene hadde gått ned i vekt i løpet av 2017. Men de som har gått ned i vekt, har gått ytterligere ned, gjennomsnittlig elleve kilo (ENCOVI 2018).

Ca. 60 % av de spurte i levekårsundersøkelsen fra 2017 svarte at de gikk sultne til sengs fordi de ikke hadde penger til å kjøpe mat. Den maten befolkningen spiser er, ifølge ENCOVI, dårlig. Folk kjøper først og fremst pasta og ris, som er det rimeligste å få tak i. Levekårsundersøkelsen påpeker at lavt inntak av proteiner kan føre til blodmangel (Caracas Chronicles 2018). Caritas Venezuela har ikke tall på hvor mye befolkningen gjennomsnittlig har gått ned i vekt de siste årene, men det er mye mindre enn i 2018. Ifølge Caritas Venezuela spiser den fattige befolkningen karbohydrater og det de har tilgang til i øyeblikket. Da Landinfo besøkte Venezuela i mai 2022 var det sesong for mango, og mange av de med liten tilgang til allsidig kosthold, livnærte seg på mango. Caritas Venezuela opplyste at generelt er det slik at den fattige delen av befolkningen spiser lite proteiner (møte i Caracas, mai 2022).

I 2017 var det ikke mat i butikkene. Dette var smertens år, ifølge en internasjonal organisasjon a (møte i Caracas, mai 2019). Ved årsskiftet 2017/2018 ble det mulig å bruke amerikanske dollar til å importere varer. Dette har ført til noen flere varer i landet, i alle fall i sentrale strøk. Venezuela produserer kun ca. 15 % av maten de trenger og er svært avhengig av import, men har hatt lite valuta til å importere. Venezuela har imidlertid sluppet opp importrestriksjonene og importerer nå mer mat og medisiner. Den importerte maten er ekstremt dyr, og matprisene har steget med mer enn 170 % fra august 2021 til august 2022 (Yapur 2022).

Fortsatt er det slik at store deler av befolkningen har problemer med å få tilgang til mat. Hum Venezuela (som sitert i HRW 2023) viser til at nesten elleve millioner er underernært eller kronisk sultne. Ca. fire millioner har ikke tilgang til mat, og går enkelte ganger hele dager uten å spise. World Food Programme (som sitert i HRW 2023) anslår at én av tre venezuelanere har usikker tilgang til mat og trenger hjelp. I 2019 var det rundt ni millioner venezuelanere som hadde usikker mattilgang. UNICEF (som sitert i HRW 2023) rapporterte at 6 % av barna som ble undersøkt mellom januar og juni 2021, led av akutt underernæring, inkludert 1,5 % med alvorlig akutt underernæring (HRW 2023).

FAO (UN Food and Agriculture Organization) dokumenterer at andelen underernærte vokste eksplosivt fra ca. 3 % i 2014 til ca. 25 % i 2019, for så å falle

---

¹ ACAPS er en uavhengig leverandør av informasjon som ikke er knyttet til FN eller andre organisasjoner. Organisasjonen består av 28 medarbeidere som er basert i Genève. Organisasjonen ble etablert i 2009 som en non-profit, frivillig organisasjon (ACAPS u.å.).

med 2 % i 2021. Dette er årlige tall basert på et treårig gjennomsnitt (FAO 2021). FAO har ikke tilgjengelige tall for 2022.

Også Caritas Venezuela (møte i Caracas, mai 2022) opplyser at det er en viss bedring når det gjelder tilgangen til mat, og forklarer dette med at det er mer penger i omløp og at landet nå tillater matvareleveranser utenfra. Situasjonen er dermed ikke som i 2018.

Tallet på underernærte har variert etter hvor mye penger de som har forlatt landet har kunnet sende hjem. I periodene hvor det var resurssterke personer med penger som reiste ut, mottok slektninger i Venezuela hjelp fra utlandet og antallet underernærte sank. I de senere årene er det imidlertid de aller fattigste som reiser ut fra de mest marginaliserte områdene, de såkalte barrios. Befolkningen herfra har liten mulighet til å skaffe arbeid og varer i utlandet, og sender derfor ikke noe hjem til slektninger i Venezuela (Caritas Venezuela, møte i Caracas mai 2019; ICG, møte i mai 2022). Dermed er det heller ikke lenger noen sammenheng mellom antallet som forlater landet, og pengetilførselen til mat for de som er igjen.

En gjennomsnittlig månedslønn i Venezuela var i 2018 på seks dollar. Hvis et familiemedlem sendte hjem 30 dollar fra utlandet, utgjorde dette fem månedslønner og en stor forskjell for mottakeren. ICG (møte i Caracas, mai 2022) opplyser at venezuelanere som har forlatt landet, fortsatt kan sende 20 eller 30 dollar hjem. Problemet er at disse pengene er verdt veldig lite i dag. Prisene har steget og det er ikke lenger mulig å få kjøpt mye for 20 dollar for en familie som har lite eller ingenting fra før. I 2021 var det 59 % av de som forlot Venezuela som sendte penger hjem til familiemedlemmer. I 2022 var tallet redusert til 49 %. De som forlater landet, sender mindre penger enn tidligere (ENCOVI 2022).

3.3 Statssubsidierte matesker - CLAP, bonusordninger og skolemat

3.3.1 CLAP

Andelen underernærte varierer også med hvor mange matesker, kalt CLAP, matvareprogram i regi av venezuelanske myndigheter, som deles ut. Store deler av befolkningen er avhengig av denne statssubsidierte maten. 87 % av husholdningene mottok CLAP-esker i 2018 (ENVOVI 2018). ENCOVI viser til at dette betyr at nesten ingen har råd til å kjøpe mat til markedspriser, og at mange er avhengig av myndighetenes matdistribusjon (ENCOVI 2018).

Levekårsundersøkelsen opplyser at det er store sjanser for at personer som bor utenfor Caracas ikke får informasjon om når CLAP-eskene deles ut, og dermed lever i uvisse om når de får tilgang til mat neste gang. Caritas Venezuela opplyste at rett før presidentvalget i mai 2018, delte myndighetene ut mateskene med større

iver enn tidligere i rent propagandaøyemed, og andelen underernærte sank (møte, mai 2019). Utdelingen av eskene skjer gjennom myndighetenes kontaktpersoner (jefe de la calle – «sjefen i gata») i ulike nabolag (venezuelansk forsker ved et universitet i Caracas; internasjonal organisasjon a, møter i Caracas mai 2022).

Eskene skal deles ut én gang per måned, men dette varierer. Det er samme mengde innhold i alle eskene, uavhengig av størrelsen på familien som mottar. Eskene har imidlertid ulikt innhold fra gang til gang (Caritas Venezuela, mai 2022). I 2022 fikk bare 35 % av mottakerne CLAP-esken månedlig. 30 % mottok hver andre eller tredje måned og resten fikk enda sjeldnere. Kun 9 % av befolkningen mottok ikke CLAP-esker i det hele tatt, hvilket kan være etter eget ønske (ENCOVI 2022). Det blir sagt at også personer med mye penger mottar CLAP-esker, men at de da gir innholdet til hushjelpene eller andre med større behov.

Det kreves en bestemt type ID-kort for å få utlevert en CLAP-eske. Dette er et digitalt ID-kort kalt Carnet de la Patria (fedrelandskortet). Myndighetene bruker dette kortet først og fremst som et middel til å overvåke befolkningen, og til å følge med på den politiske aktiviteten til de som mottar sosiale goder som CLAP-esker og annet (Caritas Venezuela, møte i mai 2022). Personer som har deltatt i protester mot myndighetene, har blitt fratatt støtteordninger på bakgrunn av sin politiske aktivitet. Dette har særlig gått ut over kvinner, som er de som først og fremst står som mottagere av matesker og eventuell sosialhjelp. Kvinner som har deltatt i demonstrasjoner mot myndighetene, har blitt «straffet» med å bli fratatt disse godene (OHCHR 2019).

CLAP-eskene inneholder næringsfattig mat, ifølge kilder. Maten mangler proteiner og vitaminer (OHCHR 2019; Caritas Venezuela, møte i Caracas mai 2022). Dette forklares blant annet med at det er korrupsjon i matvareprogrammet. Det er mange involvert i systemet med CLAP-eskene og noen beriker seg på systemet (Caritas Venezuela, møte i mai 2022). Klager på maten kan imidlertid føre til reaksjoner fra myndighetenes side. En person satt arrestert i fem måneder etter at han hadde tvitret om dårlig mat i CLAP-eskene (ICG, møte i mai 2022).

3.3.2 Bonusordning (bonos)

I tillegg til CLAP-esker, har myndighetene en egen bonusordning som til tider gis ut i form av penger og matrasjoner. 62 % av befolkningen over 18 år mottok en eller annen form for bonusordning i løpet av 2021, mens tallet sank til 48 % i 2022 (ENCOVI 2022). Verdien av denne bonusen er gjennomsnittlig 4,5 dollar, avhengig av annen inntekt den enkelte har. 40 % av mottakerne mottar bonusen ni til tolv ganger per år (ENCOVI 2022).

3.3.3 Skolemat

Skoleelevene får en liten kurv (canasta) med mat på skolen hver dag. Denne ordningen varer fram til elevene begynner på videregående skole (venezuelansk UD, møte i Caracas mai 2022). Kurven inneholder olje, salt og korn. Dette systemet har blitt igangsatt i løpet av de siste årene. Ordningen ble også opprettholdt under covid-19-pandemien, ifølge Caritas Venezuela. Elevene kunne hente maten på skolen, og Caritas Venezuela har inntrykk av at matutdelingen fungerte.

Skolematen er i regi av FNs matvareprogram. Ifølge ENCOVI var det imidlertid langt færre som fikk utdelt mat under pandemien da skolene var stengt. I 2021 var det kun 19 % av de som gikk på skole som mottok mat gjennom skolene. I årene 2019–2020 var det 65 % og i 2022 var tallet igjen oppe i 67 % (ENCOVI 2022). Caritas Venezuela viser til at med skolematen og den månedlige CLAP-esken har familiene litt mer mat enn de foregående årene (møte, mai 2022).

3.4 Situasjonen for eldre og mangel på pensjonsutbetalinger

Pensjonister i Venezuela har det svært vanskelig. Selv om en person har hatt god inntekt, får hen nesten ingenting utbetalt når hen går av med pensjon. Tidligere professorer ved universitetene og leger får minimalt utbetalt.

Pensjonistene må være fysisk til stede i Venezuela for å få utbetalt pensjonen sin (Caritas Colombia, møte i Bogota mai 2019). De må selv gå i banken og heve pensjonen. Landinfo observerte personer som sto i kø for å få pensjonen utbetalt i Caracas. Pensjonen blir utbetalt i den lokale valutaen bolivar, og denne er lite eller ingenting verdt. Ifølge en kilde som bor i Venezuela har det vært en del protester fra pensjonister over at de enten ikke får utbetalt pensjonen sin, eller at de ikke klarer å livnære seg på den lille pensjonen de får (muntlig kilde, e-post april 2019).

Eldre har blitt hardt rammet av krisen i helsesektoren, særlig på grunn av mangelen på medisiner mot diabetes og høyt blodtrykk. Aldershjem mangler generelt finansielle midler til å ta vare på de eldre (Comisión Interamericana de Derechos Humano & Redesca 2018).

I tillegg til vanskeligheter med å skaffe seg mat og medisiner i 2022, først og fremst pga. høye priser, opplever 90 % av de eldre regelmessige brudd i tilgangen til elektrisitet og 86 % av de spurte i en spørreundersøkelse har opplevd at vannforsyningen svikter. Mer enn en tredjedel av eldre venezuelanere fungerer som omsorgspersoner for barn, andre eldre eller noen med funksjonshemninger. Dette betyr at de eldre svært ofte er ansvarlige for andre enn sin nærmeste familie (Ruden 2022).

Landinfo snakket med flere kilder i både 2019 og 2022 om at venezuelanere som forlater landet pga. den svært vanskelige situasjonen i landet, ofte etterlater et eller flere barn hos besteforeldre, noe som gjør den økonomiske situasjonen for de eldre enda vanskeligere.

Det eksisterer noen offentlige aldershjem/institusjoner i Venezuela, men disse skal være i elendig forfatning (Caritas Venezuela, møte i mai 2022).

4 Helse

4.1 Kollaps av offentlig helsevesen og manglende helseforsikring

Levekårsundersøkelsen fra ENCOVI viser at 69 % av befolkningen manglet helseforsikring, og stod dermed uten tilgang til ulike helsetjenester i 2018 (ENCOVI 2018). Landinfo har ikke funnet oppdaterte tall på hvor mange som har helseforsikring i 2023, men ifølge ENCOVI (2022) har det det siste året vært en økning på 10 % av de som har helseforsikring. 90 % av den eldre befolkningen i Venezuela (definert som menn 60+ og kvinner 55+) har ikke helseforsikring, ifølge en artikkel i avisen Caracas Chronicle fra 2022 (Ruden 2022).

Ifølge forskeren Antulio Rosales har Venezuela i mange år, både under Chavez sin presidentperiode (1999–2013) og tidligere, hatt et offentlig helsesystem. Etter at det offentlige helsesystemet mer eller mindre kollapset fordi leger forlot landet, mangel på medisiner og kollaps av infrastrukturen (se kapittel 2), har de få private helseinstitusjonene som fungerer, begynt å ta betaling i dollar. Det at nærmere 70 % av befolkningen er uten helseforsikring, og altså må betale selv for de få tjenestene som er tilgjengelige, viser hvor dramatisk denne situasjonen er (Rosales, e-post august 2019).

I Caracas finnes private helseklinikker som utgjør en stor business, men dette er klinikker hvor alt må betales for, og kun 3 % av befolkningen har mulighet til å benytte seg av et slikt tilbud (internasjonal organisasjon b, møte februar 2023).

Ifølge Caritas Venezuela har det ikke vært noen vesentlige bedringer i helsevesenet siden Landinfo sist besøkte Venezuela i 2019. Pandemien har ført til at alle andre helseproblemer har blitt nedprioritert (møte i Caracas, mai 2022).

Den store majoriteten av befolkningen har ikke råd til å legges inn på sykehus; hverken på private sykehus eller på de offentlige. På de private fordi de ikke kan betale for behandlingen, og på de offentlige fordi de også der må ha med egne medisiner og utstyr. Offentlige sykehus mangler maskiner og moderne utstyr, i tillegg til at det er vanskeligheter med strømbrudd og til dels dårlig tilgang til vann enkelte steder (Caritas Venezuela, møte i mai 2022; Infobae 2022;

internasjonal organisasjon b, møte februar 2023). Situasjonen er så alvorlig at syke daglig blir transportert fra sykehus til sykehus uten å få behandling, ifølge en talsmann for en forening for leger (som sitert i Infobae 2022). 83 % av sykehusene har ikke tilstrekkelig med beskyttelsesutstyr som masker og hansker og 95 % mangler tilstrekkelig sanitærutstyr som kluter, såper og hånddesinfeksjonsmiddel, ifølge organisasjonen Monitor Salud (som sitert i HRW 2023). I tillegg kommer mangel på personell siden mange sykepleiere og leger har forlatt landet (Høvik 2018).

Caritas Venezuela (møte, mai 2022) opplyste at det er dedikerte personer som jobber på de offentlige sykehusene. De gjør sitt beste for at pasientene skal få behandling, men at sykehusene nesten ikke har budsjetter og mangler penger til utstyr. De som jobber på disse sykehusene, gjør det ofte av politisk overbevisning, og mener at det offentlige helsevesenet skal prioriteres. Legene og sykepleierne kunne jobbet på det private markedet og tjent mye bedre, men de gjør det ikke.

Personer med psykiske lidelser har få behandlingsmuligheter i Venezuela. Det meste av behandlingen er basert på sterke medisiner. Mange får tilsendt medisiner fra utlandet. Det finnes noen psykiatriske sykehus, men forholdene her er under enhver kritikk og fungerer som ren oppbevaring, ifølge Caritas Venezuela (mai 2022).

Per slutten av oktober 2022, hadde 28 799 leger og sykepleiere dødd av covid-19 (HRW 2023).

4.2 Tilgjengeligheten av medisiner er bedret, men skyhøye priser

Venezuela har de siste årene hatt stor mangel på medisiner som følge av hyperinflationen, som har ført til at import av medisiner har vært vanskelig, i tillegg til manglende egenproduksjon og at landet har nektet å ta imot nødhjelp. En rekke konvoier med nødhjelp, mat og medisiner ble stanset ved grensestasjonene både fra colombiansk og brasiliansk side i februar 2019. President Maduro benektet at det eksisterte en humanitær krise i Venezuela og skyldte på USAs sanksjoner for at alt ikke fungerte som det skulle (Wang 2019; CDP 2022).

Tilgangen til medisiner har blitt mye bedre enn hva den var i 2019. Nå er det både mat og medisiner i butikkhyllene. Medisiner er imidlertid dyrt, og mange har ikke råd til å betale. En del får medisiner tilsendt fra slektninger i utlandet (Caritas Venezuela, møte i Caracas mai 2022).

Det EU-finansierte prosjektet MedCOI, som innhenter medisinsk landkunnskap, herunder tilgjengeligheten av medisiner, har ikke hatt mulighet til å undersøke behandling av hiv og aids på flere år (International SOS 2018). Ifølge HRW er Venezuela det eneste landet i verden hvor et stort antall personer som lever med

hiv, har vært tvunget til å avbryte behandlingen pga. manglende medisiner. Det er blitt estimert at ni av ti venezuelanere som er registrert med hiv, ikke får medisinsk behandling (HRW 2019, s. 4). Det er imidlertid vanskelig å si noe sikkert om antallet hiv-smittede i Venezuela, siden det har vært lite testing av smittede grunnet mangel på utstyr. Ingen data over nye hiv-smittede har blitt publisert siden 2015. Heller ikke tall på personer som har dødd av hiv/aids er tilgjengelig (HRW 2019, s. 4).

MedCOI innhentet per august 2022 ikke informasjon om medisinsk behandling i Venezuela. Dette var fortsatt status i februar 2023 (International SOS 2022).

4.3 Manglende vaksinasjonsprogrammer og utbrudd av sykdommer

Helsearbeidere i Venezuela rapporterer om alarmerende lave vaksinasjonsrater for barn (García 2022). Landet får ikke kjøpt vaksiner gjennom et regionalt system som sørger for lave priser, før landet har betalt utenlandsgjelden sin. Det eksisterer ikke lenger noe nasjonalt vaksineprogram i Venezuela, og landet har ikke offentliggjort helsedata siden 2015 (Caritas Venezuela; internasjonal organisasjon a, møter i Caracas mai 2019; Garcia 2022). Manglende vaksiner har ført til gjenoppblomstring av smittsomme sykdommer som kan forebygges med vaksiner. Mangel på medisiner og forsyninger og utvandring av helsepersonell har ført til nedgang i kapasiteten til å utføre helsehjelp (HRW 2023).

Hjelpeorganisasjonen Pan American Health Organization (PAHO) prøver å hjelpe Venezuela med vaksiner gjennom donasjoner fra andre land og samarbeidspartnere. De driver et vaksineprogram som vaksinerer barn mot meslinger, difteri, malaria og tuberkulose, men det er kun noen få som får nytte godt av dette programmet, og det er heller ikke landsomfattende (Caritas Venezuela, mai 2019). Ifølge nyere opplysninger skal disse vaksinene først ha begynt å komme til landet i juni 2022 (Garcia 2022). Ifølge en internasjonal organisasjon i Caracas (internasjonal organisasjon a, møte mai 2019) skal vaksiner i utgangspunktet være gratis, men de som klarer å få tak i vaksiner, må betale 100 dollar eller mer for et vaksinasjonsprogram.

Mangel på vaksiner i Venezuela anføres som en av grunnene til at barnefamilier krysser grensen til Colombia for at barna skal bli vaksinert der (UNHCR 2022a). Caritas Venezuela (mai 2019) har tidligere opplyst at mange venezuelanere drar til Cúcuta i Colombia for å vaksinere babyene sine både mot stivkrampe og meslinger. Venezuela hadde en massiv vaksinasjonskampanje mot meslinger i 2007, etter mange utbrudd av sykdommen i 2001 og 2006. Fra 2008 til 2015 ble det ikke rapportert et eneste tilfelle av meslinger. Fra 2017 har imidlertid meslinger dukket opp igjen, spesielt i marginaliserte strøk hvor majoriteten av befolkningen holder til. Meslinger er nå utbredt i mange områder i Venezuela (PAHO & WHO 2019; HRW 2019). Venezuela har nå den dårligste

vaksinasjonsdekningen mot meslinger blant alle land i regionen (Paniz-Mondolfi et al. 2019).

Ifølge HRW har mer enn 9300 tilfeller av meslinger blitt rapportert inn fra juni 2017 til april 2019, og av disse er flere enn 6200 blitt bekreftet (HRW 2019, s. 3). Ifølge OHCHR har myndighetene satt i gang flere vaksinasjonsstrategier ved hjelp av Pan American Health Organization for å få slutt på spredningen av meslinger. I løpet av juni 2019 skal det ikke ha blitt registrert nye tilfeller av meslinger, ifølge venezuelanske myndigheter (som sitert i OHCHR 2019, s. 4).

Ifølge WHO (2022) har antallet vaksinerte mot meslinger, stivkrampe, hepatitt og andre sykdommer gått ned fra 2016. Kun 56 % av barn i Venezuela mottok tre doser vaksine mot difteri, stivkrampe og kikhoste i 2021, lavest av alle latinamerikanske land (Lei 2022; UNICEF 2022).

Det lille som er av data fra myndighetshold og beregninger fra helseforetak, viser at Venezuelas vaksinasjonsmangler øker. Mange barn mangler flere av de ti vaksinene som er anbefalt fra tolv måneders alder, som blant annet beskytter mot polio, meslinger og tuberkulose. Enkelte av vaksinene som skal beskytte mot livstruende diaré og mot luftveisinfeksjon, har nesten ikke blitt gitt i løpet av de siste årene. Forholdene er verst i avsidesliggende strøk, lengst unna Caracas og andre storbyer. Situasjonen har også blitt verre under covid-19-pandemien.

Uoffisielle data samlet inn av anonyme helsearbeidere anslår at rundt 70 % av barna har fått én vaksine mot meslinger, men at færre enn 30 % har tatt andre dose, som er en del av standard vaksineprogram. I områdene sørøst i landet, langs grensen til Brasil, er det kun 15 % som har tatt andre dose av meslingevaksinen (Garcia 2022). Ifølge WHO og UNICEF (som sitert i Garcia 2022) er det globalt 84 % av barn som får første dose mot meslinger, og 70 % får dose nummer to. Venezuela ligger langt under den globale vaksinasjonsraten.

4.4 Koronavaksine

Per oktober 2022 var 4848 bekreftet døde av covid-19. Antallet som var registrert smittet med covid-19 var 403 318. Med begrenset testing og manglende rapporteringer fra myndighetshold, antas det at tallene var langt høyere (HRW 2023). Helsearbeidere som har beklaget seg over myndighetenes håndtering av pandemien har blitt utsatt for represalier og trakasseringer (Amnesty 2020; HRW 2021).

Per 16. november 2022 hadde 84 % av befolkningen fått minst én dose koronavirusvaksine og 79 % av befolkningen var fullvaksinert (IHME 2022).

Venezuela satte den første vaksinen mot covid-19 18. februar 2021. Personer med politiske stillinger var de som ble prioritert først i vaksinekøen.

Venezuela hadde kontrakter på tolv millioner doser med den cubanske vaksinen Abdala og 17 millioner doser med den russiske vaksinen Sputnik. I september 2021 mottok Venezuela første sending med vaksiner gjennom COVAX. I november 2021 dro tusener av venezuelanere til grenseområdene i Colombia for å bli vaksinert der etter at colombianske myndigheter hadde besluttet at de ville gi koronavaksiner til venezuelanske flyktninger/migranter. Bare i provinsen Norte de Santander (på grensen til Venezuela) fikk 34 000 venezuelanere koronavaksine (Harrison, Horwitz & Zissis 2022). Tilgangen til vaksine var bedre i Colombia, i tillegg til at vaksinene i Colombia var godkjent av WHO, i motsetning til vaksinene som ble gitt i Venezuela (Rueda 2021).

4.5 **Mødre- og spedbarnsdødelighet**

Caritas igangsatte i 2016 en kartlegging av helsesituasjonen til barn under fem år. Syv av ti barn som ble undersøkt, var underernærte, mens 15 % av barna var alvorlig underernærte slik at det var fare for liv og helse (Høvik 2018). Caritas Venezuela opplyste i 2019 at de har evaluert 27 000 barn under fem år, og 15 000 av disse fikk ikke i seg nok næring. De var i «nutritional risk». Det kan veldig fort føre til en krise. Derfor besluttet Caritas Venezuela at barn måtte få mattilskudd selv om de ikke befant seg i en krisesituasjon. De kunne ikke vente med å gi hjelp til det ble en krise, da kan det være for sent (møte i Caracas, mai 2019). Situasjonen har gradvis bedret seg noe siden 2019 (Caritas Venezuela, mai 2022).

Mødredødeligheten økte med 65 % fra 2015 til 2016, ifølge data fra venezuelanske myndigheter (som sitert i ACAPS 2017; HRW 2019, s. 4). I 2015 hadde Venezuela en mødredødelighet på 95 per 100 000 fødende. Til sammenligning hadde Chile en mødredødelighet på 22 per 100 000 og Norge 5 per 100 000 (WHO 2015).

Spedbarnsdødeligheten i Venezuela er den høyeste i Latin-Amerika siden 1998, og økte 30 % fra 2015 til 2016 (ENCOVI 2018). Venezuela er det eneste landet i Sør-Amerika hvor spedbarnsdødeligheten har økt til samme nivå som den var på 1990-tallet. Helseministeren som offentliggjorde disse dataene tidlig i 2017 ble oppsagt noen få dager etterpå, og Helsedepartementet i Venezuela har ikke offentliggjort denne typen data siden (HRW 2019, s. 17; Turkewitz & Herrera 2020). UNICEFs data (som sitert i HRW 2019) viser at spedbarnsdødeligheten økte fra ca. 15 dødsfall per 1000 fødsler i 2012 til 26 dødsfall per 1000 fødsler i 2017 (HRW 2019, s. 17). Myndighetene har ikke utgitt tall på flere år (Garcia 2022).

Sykehusene mangler det mest elementære av utstyr for å ta imot fødende kvinner, og kvinner som skal føde kan risikere å bli sendt fra sykehus til sykehus uten å få hjelp (Turkewitz & Herrera 2020). Mange venezuelanske kvinner reiser over grensen til Colombia for å føde (Turkewitz & Herrera 2020; Romo 2019). Kilder opplyste om dette til Landinfo både i 2019 og i 2022. I 2015 fødte ca. 70

venezuelanske kvinner barn ved Hospital San José i Maicao i Colombia, rett ved grensen til Venezuela. I 2019 fødte mer enn 2700 venezuelanske kvinner barn ved den samme klinikken (Turkewitz & Herrera 2020).

5 Skoletilbudet for barn og unge

Fra 2015 til 2017 gikk tilgangen til utdanning blant befolkningen i aldersgruppen 3 til 24 år ned fra 78 % til 71 %. Seks av ti unge mellom 18 og 24 år hadde ikke tilgang til høyere utdanning (ENCOVI 2018). ENCOVI viser til forklaringsfaktorer som usikkerhet, matmangel på skolene og fravær av lærere. OHCHR (2019) viser til forverringen av skolesystemet som en av mange årsaksfaktorer til at så mange har forlatt landet de siste årene. Mange lærere har forlatt landet, og mange barn står igjen med lærere uten utdanning eller uten lærere (IGC, møte i Caracas mai 2022; El Nacional 2019).

Forskeren Antulio Rosales opplyste i 2018 at han likevel hadde inntrykk av at skolesystemet, i motsetning til helsesystemet, til en viss grad fortsatt fungerte selv om dette var den tiden hvor forholdene både økonomisk og humanitært var på det dårligste (telefonsamtale, mai 2018). Mange familier var avhengig av at barna hjalp til med å skaffe mat til familien. Barna ble sendt ut for å stå i kø utenfor butikkene som solgte mat til subsidierte priser. Enkelte ganger fikk butikkene inn store kvanta med en spesiell type matvarer og ryktene gikk om at det er mulig å få tak i varer. Barn og voksne stilte seg i kø for å få tak i varene før det var slutt på forsyningene. Dette førte til at mange barn ble holdt hjemme fra skolen selv om skoletilbudet var til stede.

Det samme skjedde med lærerne. De måtte også stå i kø for å få tak i varer, og det var et problem at de ikke møtte opp på jobb (Rosales, telefonsamtale mai 2018; Sæther, telefonsamtale juni 2018).

Denne situasjonen er endret siden matmangelen ikke lenger er til stede. Befolkningen står ikke lenger i kø for å få tak i mat. Nå er det som tidligere nevnt i notatet, mat i butikkene, men problemet er de høye prisene og at store deler av befolkningen ikke har råd til å kjøpe maten.

Fortsatt er det imidlertid et problem at mange barn ikke møter opp på skolen. Av en befolkning på ni millioner barn og ungdom, var det i mars 2022, nesten tre millioner som ikke var regelmessig på skolen, altså over 30 % (HRW, møte i Genève februar 2023; ENCOVI 2022). Det var samme antall som ikke gikk på skole i 2018. Dette er en nedgang på 2 % fra 2021 og en nedgang på 10 % siden 2014 (Peñaloza 2022). Antallet barn og unge som var uten undervisning i skoleåret 2021-2022, er estimert til å være ca. 1,5 millioner. Ca. halvparten av barna mellom tre og fem år er ikke i barnehage/skole. Dette gjelder først og fremst for de fattigste familiene fordi det offentlige tilbudet er begrenset og det private

tilbudet er dyrt. Blant ungdom og unge voksne synes grunnen til manglende tilstedeværelse å være mer at undervisningen er lite relevant, enn dårlig økonomi. Det vises videre til at mange skoleungdommer har blitt hengende etter i utdanningen pga. pandemien, og at dette også er en grunn til at mange har droppet ut av skolen (Peñaloza 2022).

Utallige strømbrudd har ført til at skoler har måttet holde stengt i perioder (se kapittel 6). Strømbruddene skjer fortsatt og skolene preges av dette. Pandemien førte til ytterligere fravær blant elevene. Skolene startet undervisningen igjen i oktober 2021, men med begrenset tilstedeværelse (HRW 2023).

6 Sammenbrudd i elektrisitets- og vannvesenet

Statlige etater fungerer fortsatt svært dårlig, og årsakene er mange. Inkompetanse, korrupsjon, mangel på investeringer, straffrihet, synkende oljepriser og sanksjoner fra andre land er årsaker som blir nevnt. Den offentlige økonomien er ikke en del av det frie marked, og styres fortsatt av myndighetene (ICG, møte mai 2022).

Landet opplever stadige strømbrudd, noe som også har ført til vannmangel. I årene 2016–ca. 2019 var dette et stort problem. Problemet er fortsatt ikke løst (ICG; Caritas Venezuela, møter i Caracas mai 2022; HRW, februar 2023). I områder langt fra Caracas mangler befolkningen gass, elektrisitet og vann store deler av døgnet. I disse områdene kan det være strømbrudd syv til åtte timer av gangen (Caritas Venezuela, møte mai 2022). Ifølge ICG fungerer elektrisitetsvesenet spesielt dårlig i grenseområdene vest i landet. I Zulia er det stadige strømbrudd som kan vare i flere dager av gangen, med bare korte perioder med tilgang til strøm/vann. I San Cristóbal i Táchira, vest i landet og sør for Zulia, kan elektrisiteten være borte i opptil 16 timer i døgnet. Dette går særlig hardt ut over sko- og tekstilfabrikkene som er i området (Quintero & Polanco 2022). Det er også vanskelige forhold i grenseområdene i sør (ICG, møte i mai 2022).

Kollaps i det elektriske anlegget skaper store problemer på sykehusene, som er avhengig av strøm til ulike apparater og til kjøling av medisiner (ICG, møte i mai 2022).

Situasjonen i Caracas er langt bedre enn i resten av landet. Der har befolkningen stort sett lys og elektrisitet, men det forekommer strømbrudd også her, spesielt i de vestlige bydelene (ICG; Caritas Venezuela, møter mai 2022). I Caracas er det bedrifter som har tilgang til dollar, dette fører til at det er mer penger i omløp enn i distriktene. Dette gjør at forholdene i Caracas er annerledes enn ute på landsbygda (internasjonal organisasjon b, møte februar 2023).

Strømbrudd fører til vannmangel. Ca. 90 % av befolkningen hadde i mars 2022 problemer med regelmessig tilgang til vann. Over 19 millioner av befolkningen

rapporterte om alvorlige brudd i tilgangen til vann. Ifølge statistikk fra Hum Venezuela er Amazonas, Monagas, Guárico, Bólivar og Zulia de statene som er mest utsatt for mangel på vann. Selv om ca. 65 % av befolkningen bor i områder tilknyttet vannledninger, var det over 40 % som ikke hadde stabil tilgang til vann i 2022 (Hum Venezuela 2022, s. 38; internasjonal organisasjon b, møte februar 2023). Det er store problemer med sanitærforholdene i landet. Nesten 40 % av befolkningen har ikke tilgang til vannklosett, eller de rapporterer om feil med kloakksystemet (Hum Venezuela 2022).

7 Referanser

7.1 Skriftlige kilder

- ACAPS (u.å.). See the crisis change the outcome. Genève: ACAPS. Tilgjengelig fra <https://www.acaps.org/about-acaps/in-short.html> [lastet ned 28. februar 2023]
- ACAPS (2017, 17. mai). *Venezuela Humanitarian needs from economic crisis. ACAPS Briefing Note: Humanitarian Needs in Venezuela*. Genève: ACAPS. Tilgjengelig fra https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20170512_acaps_briefing_note_humanitarian_needs_venezuela.pdf [lastet ned 8. desember 2022]
- Amnesty International (2020, 18. august). *Venezuela: Authorities are repressing and failing to protect health workers as the COVID-19 pandemic gathers force*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2020/08/venezuelan-authorities-are-repressing-and-failing-to-protect-health-workers-as-covid-19-gathers-force/> [lastet ned 23. februar 2023]
- BBC News (2018, 6. januar). US imposes more sanctions on Venezuelans. BBC News. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-42588262> [lastet ned 1. mars 2023]
- BBC News (2023, 4. februar). Venezuela's slow economic recovery leaves poorest behind. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-64466400> [lastet ned 14. februar 2023]
- Bull, B. (2022, 28. november). Kan Venezuela lykkes denne gangen? *Dagsavisen*. Tilgjengelig fra <https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2022/11/28/kan-venezuela-lykkes-denne-gangen/> [lastet ned 30. november 2022]
- Caracas Chronicles (2018, 21. februar). ENCOVI: Staggering Hunger Crisis, in Cold, Hard Numbers. *Caracas Chronicles*. Tilgjengelig fra <https://www.caracaschronicles.com/2018/02/21/encovi-2017/> [lastet ned 8. januar 2022]
- CDP, dvs. Center for Disaster Philanthropy (2022, 25. januar). Overview. Washington D.C.: CDP. Tilgjengelig fra – <https://disasterphilanthropy.org/disaster/venezuelan-refugee-crisis/> [lastet ned 12. desember 2022]
- Comisión Interamericana de Derechos Humanos & Redesca (2018, 1. Oktober). *Joint Statement. International experts concerned at the decay of older persons' right to health in Venezuela*. Washington D.C.: Comisión Interamericana de Derechos Humanos & Redesca. Tilgjengelig fra <https://www.oas.org/en/iachr/docs/pdf/2018/JointStatementHealth-Venezuela.pdf> [lastet ned 28. februar 2023]
- El Nacional (2019, 10. oktober). 120.000 educadores han emigrado del país por la crisis nacional. *El Nacional*. Tilgjengelig fra <https://www.elnacional.com/venezuela/fvm-120-000-educadores-han-emigrado-del-pais-por-la-tesis-nacional/> [lastet ned 30. januar 2023]
- ENCOVI, dvs. Encuesta Nacional sobre Condiciones de Vida Venezuela 2017 (2018, februar). *Alimentación I*. Caracas: Universidad Católica Andrés Bello. Tilgjengelig fra https://assets.website-files.com/5d14c6a5c4ad42a4e794d0f7/5eb9bfda4ed90d3d4e8e08f8_encovi-2017.pdf [lastet ned 28. februar 2023]

- ENCOVI, dvs. Encuesta Nacional sobre Condiciones de Vida 2022, (2022, 25ovember). *Condiciones de vida de los venezolanos*. Caracas: Universidad Católica Andrés Bello. Tilgjengelig fra https://assets.website-files.com/5d14c6a5c4ad42a4e794d0f7/636d0009b0c59ebfd2f24acd_Presentacion%20ENCOVI%202022%20completa.pdf [lastet ned 21. november 2022]
- European Commission (2022). *Venezuela Factsheet*. Brussel: European Commission. Tilgjengelig fra https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/latin-america-and-caribbean/venezuela_en [lastet ned 29. november 2022]
- FAO, dvs. UN Food and Agriculture Organization (u.å.) *FAOSTAT. Venezuela (Bolivarian Republic of)*. Roma: FAO. Tilgjengelig fra <https://www.fao.org/faostat/en/#country/236> [lastet ned 21. februar 2023]
- France 24 (2022, 4. Mai). Venezuelan migrants say it's 'time to go home'. *France 24*. Tilgjengelig fra <https://www.france24.com/en/live-news/20220504-venezuelan-migrants-say-it-s-time-to-go-home> [lastet ned 25. januar 2023]
- Garcia, R.C. (2022, 15. Juli). Venezuela's alarmingly low vaccine rate among worst in world. *Medical Press*. Tilgjengelig fra <https://medicalxpress.com/news/2022-07-venezuela-alarmingly-vaccine-worst-world.html> [lastet ned 14. desember 2022]
- Harrison, C., Horwitz, L. & Zissis, C. (2022, 25. Juli). *Timeline: Tracking Latin America's Road to Vaccination*. New York: AS/COA. Tilgjengelig fra <https://www.as-coa.org/articles/timeline-tracking-latin-americas-road-vaccination> [lastet ned 20. desember 2022]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2019, 4. 25ovem). *Venezuela's Humanitarian Emergency*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2019/04/04/venezuelas-humanitarian-emergency/large-scale-un-response-needed-address-health> [lastet ned 21. februar 2023]
- HRW (2021, 8. Juli). *Putting Venezuela's Crisis on the International Agenda*. New York: HRW. Tilgjengelige fra <https://www.hrw.org/news/2021/07/08/putting-venezuelas-crisis-international-agenda> [lastet ned 23. februar 2023]
- HRW (2023, 12. Januar). *Venezuela Events of 2022*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/venezuela> [lastet ned 20. februar 2023]
- Hum Venezuela (2022). *Informe de seguimiento a los impactos de la Emergencia Humanitaria Compleja en Venezuela tras el confinamiento por la pandemia de COVID*. S.l.: Hum Venezuela. Tilgjengelig fra <https://humvenezuela.com/wp-content/uploads/2022/09/HumVenezuela-Informe-Marzo-2022.pdf> [lastet ned 25. januar 2023]
- Høvik, E. (2018, 25. januar). *Sultkrise i Venezuela*. Oslo: Caritas Norge. Tilgjengelig fra <http://www.caritas.no/sultkrise-i-venezuela/> [lastet ned 28. november 2022]
- IHME, dvs Institute for Health Metrics and Evaluation (2022, 7. november). *Covid-19 Results Briefing. Venezuela (Bolivarian Republic of)*. Washington D.C.: IHME. Tilgjengelig fra https://www.healthdata.org/sites/default/files/covid_briefs/133_briefing_Venezuela_Bolivarian_Republic_of.pdf [lastet ned 19. desember 2022]
- Infobae (2022, 21. april). La Federación Médica de Venezuela denunció qyeb ek oaís «no hay garantías para el derecho a la salud». *Infobae*. Tilgjengelig fra <https://www.infobae.com/america/venezuela/2022/04/21/la-federacion-medica-de-venezuela-denuncio-que-en-el-pais-no-hay-garantias-para-el-derecho-a-la-salud/> [laset ned 15. februar 2023]
- International SOS (2018, 12. desember). *Availability Request Venezuela*. Valletta: MedCOI.

- International SOS (2022, 16. august). *Availability Request Venezuela*. Valletta: MedCOI.
- Krygier, R. & Zuniga, M. (2019, 6. august). Venezuelans brace for more hardship after Trump stiffens sanctions. *Washington Post*. Tilgjengelig fra https://www.washingtonpost.com/world/the_americas/venezuelans-brace-for-more-hardship-after-trump-stiffens-sanctions/2019/08/06/b7c6571a-b84e-11e9-8e83-4e6687e99814_story.html?fbclid=IwAR1cOd2am7H6gzmG7Fo_2p362jzbMEcpfRoe5IDO6rD0WtYTyVe_IIBu6nc [lastet ned 28. februar 2023]
- Kurmanaev, A. (2018, 24. mai). The Tragedy of Venezuela. *The Wall Street Journal*. Tilgjengelig fra <https://www.wsj.com/articles/the-tragedy-of-venezuela-1527177202> [lastet ned 7. desember 2022]
- Landinfo (2020, 11. juni). *Venezuela: Utsatte grupper og reaksjoner fra myndighetene*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/06/Venezuela-temanotat-Utsatte-grupper-og-reaksjoner-fra-myndighetene-11062020.pdf> [lastet ned 28. november 2022]
- Lei, J. R. (2022, 19. juli). Exclusive: Lebanon, Venezuela now eligible for Gavi support. *Devex*. Tilgjengelig fra <https://www.devex.com/news/exclusive-lebanon-venezuela-now-eligible-for-gavi-support-103581> [lastet ned 15. desember 2022]
- Méndez-Triviño, A. (2020, 10. desember). *Forced back home by the pandemic, Venezuelan grandmother sees no choice but to flee once again*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/news/stories/2020/12/5fd14a064/forced-home-pandemic-venezuelan-grandmother-sees-choice-flee-once.html> [lastet ned 13. desember 2022]
- NRK (2022, 26. november). Venezuela og USA. *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/nyheter/usa-lemper-pa-oljesanksjoner-mot-venezuela-etter-framskritt-i-norskstottede-samtaler-1.16196697> [lastet ned 29. november 2022]
- OAS, dvs. Office of the general secretariat for the crisis of Venezuelan migrants and refugees (2020, desember). *Situation report December 2020*. Washington D.C.: OAS. Tilgjengelig fra http://www.oas.org/fpdb/press/OAS_Dic20-crisis-of-Venezuelan-migrants-and-refugees-situation-report.pdf [lastet ned 13. desember 2022]
- OHCHR, dvs. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2019, 5. juli). *Human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of the Human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig via <https://reliefweb.int/report/venezuela-bolivarian-republic/report-united-nations-high-commissioner-human-rights-situation> [lastet ned 12. desember 2022]
- PAHO, dvs. Pan American Health Organization & WHO (2019, 4. mars). *Epidemiological Update Measles. Situation Summary*. Genève: PAHO & WHO. Tilgjengelig via <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2019-march-4-phe-epi-update-measles.pdf> [lastet ned 13. desember 2022]
- Paniz-Mondolfi, A.E. et al. (2019, april). Resurgence of Vaccine-Preventable Diseases in Venezuela as a Regional Public Health Threat in the Americas. *Emerging Infectious Diseases* 25(4), 625-632. Tilgjengelig fra https://wwwnc.cdc.gov/eid/article/25/4/18-1305_article [lastet ned 13. desember 2022]
- Peñaloza, P. P. (2022, 15. november). ENCOVI 2022: Poverty drops, inequality increases and the education crisis worsens. *Hearts on Venezuela*. Tilgjengelig fra <https://www.heartsonvenezuela.com/encovi-2022-poverty-drops-inequality-increases-and-the-education-crisis-worsens/> [lastet ned 15. februar 2023]

Perry-Castañeda Library Map Collection (u.å.). *Venezuela*. Austin: University of Texas Libraries. Tilgjengelig fra <https://maps.lib.utexas.edu/maps/americas/venezuela.gif> [lastet ned 2. mars 2023]

Courtesy of the University of Texas Libraries, The University of Texas at Austin.

Quintero, M. & Polanco, A. (2022, 18. april). Worsening electricity cuts hit western Venezuelan state. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/americas/worsening-electricity-cuts-hit-western-venezuelan-state-2022-04-18/> [lastet ned 30. januar 2023]

Reuters (2018, 22. januar). EU confirms new sanctions on seven senior Venezuela officials. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics-eu/eu-confirms-new-sanctions-on-seven-senior-venezuela-officials-idUSKBN1FB1L0> [lastet ned 28. februar 2023]

Romo, A. (2019, 23. juli). *Pregnant women flee lack of maternal health care in Venezuela*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/news/stories/2019/7/5d3723374/pregnant-women-flee-lack-maternal-health-care-venezuela.html> [lastet ned 20. februar 2023]

Ruden, M. (2022, 4. november). Aging Venezuelans Need Empathy and Protection, Now. *Caracas Chronicle*. Tilgjengelig fra <https://www.caracaschronicles.com/2022/11/04/aging-venezuelans-need-empathy-and-protection-now/> [lastet ned 15. februar 2023]

Rueda, M. (2021, 13. november). Venezuelans crossing into Colombia for coronavirus vaccines. *AP News*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/coronavirus-pandemic-business-lifestyle-venezuela-caribbean-f80e2c94c646d72df61158aeb8d2dd97> [lastet ned 20. desember 2022]

R4V Info (2023, 27. januar). Refugees and Migrants from Venezuela. *R4V Info*. Tilgjengelig fra <https://www.r4v.info/en/refugeeandmigrants> [lastet ned 28. februar 2023]

Sequera, V. (2022, 10. november). Venezuela poverty rate falls to 50.5% in 2022-study. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/americas/venezuela-poverty-rate-falls-505-2022-study-2022-11-10/> [lastet ned 7. desember 2022]

Sequera, V. & Armas, M. (2022, 24. november). Venezuelan talks with opposition to restart this weekend. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/americas/new-venezuelan-political-talks-resume-nov-26-norway-says-2022-11-24/> [lastet ned 29. november 2022]

Turkewitz, J. & Herrera, I. (2020, 10. april). Childbirth in Venezuela, Where Women's Deaths Are a State Secret. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2020/04/10/world/americas/venezuela-pregnancy-birth-death.html?login=smartlock&auth=login-smartlock&login=smartlock&auth=login-smartlock> [lastet ned 20. februar 2023]

UNHCR (2022a, juni). *UNHCR Venezuela. Quarterly report Apr – Jun 2022*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://reporting.unhcr.org/document/2887> [lastet ned 27. februar 2023]

UNHCR (2022b, juni). *Venezuela Situation June 2022*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://reporting.unhcr.org/document/2635> [lastet ned 29. november 2022]

UNICEF (2022, juli). *Immunization coverage estimates dashboard*. New York: UNICEF. Tilgjengelig fra <https://data.unicef.org/resources/immunization-coverage-estimates-data-visualization/> [lastet ned 15. desember 2022]

UN News (2019, 10. april). Venezuela's needs "significant and growing" UN humanitarian chief warns Security Council, as "unparalleled" exodus continues. *UN News*. Tilgjengelig fra <https://news.un.org/en/story/2019/04/1036441> [lastet ned 28. februar 2023]

- Wang, A. B. (2019, 23. februar). How the Venezuela Crisis is unfolding, in images. *The Washington Post*. Tilgjengelig fra https://www.washingtonpost.com/world/2019/02/23/how-crisis-venezuela-is-unfolding-images/?utm_term=.633ae37c1489 [lastet ned 12. desember 2022]
- WHO (2015). *Trends in Maternal Mortality: 1990 – 2015. Executive Summary*. Genève: WHO. Tilgjengelig fra https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/193994/WHO_RHR_15.23_eng.pdf [lastet ned 20.februar 2023]
- WHO (2022, 8. juli). *Venezuela (Bolivarian Republic of): WHO and UNICEF estimates of immunization coverage: 20121 revision*. Genève: WHO. Tilgjengelig fra <https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2022/07/ven.pdf> [lastet ned 13. desember 2022]
- Yapur, N. (2022, 3. august). Venezuela Tries Dialogue Over Force in Bid to Tame Food Prices. *Bloomberg*. Tilgjengelig fra <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-08-03/venezuela-tries-dialogue-over-force-in-bid-to-tame-food-prices?leadSource=uverify%20wall> [lastet ned 13. desember 2022]

7.2 Muntlige kilder

Bull, B. Samtale 14. februar 2023.

Statsviter og professor ved Senter for Utvikling og Miljø ved UiO. Forsker på Latin-Amerika.

Caritas Colombia. Møte i Bogotá mai 2019.

Caritas Venezuela. Leder av Caritas Venezuela (director) Janeth Marquez og ernæringssekspert, innleid av Caritas Venezuela, Susanna Rafaelli. Møte i Caracas 7. mai 2019; Janeth Marquez 11. mai 2022.

Gan, N. Professor ved Universidad Metropolitana, Caracas. Møte i Caracas 8. mai 2019.

Gan jobber med menneskerettigheter og borgeres sikkerhet.

ICG, dvs. International Crisis Group. Møte i Caracas 11. mai 2022.

Representanten for ICG har bodd og jobbet for ICG i Venezuela i mange år.

Internasjonal organisasjon a. Møte i Caracas 7. mai 2019, 12. mai 2022.

Internasjonal organisasjon b. Møte februar 2023.

HRW. Møte i Genève februar 2023.

Muntlig kilde. Bosatt i Venezuela. E-post april 2019.

Kilden er norsk, men har bodd i Venezuela i mer enn 20 år. Kilden foretrekker å være anonym.

PROVEA, dvs. Programa Venezolano de Educación – Acción en Derechos Humanos. Rafael Uzcategui. Møte i Caracas 8. mai 2019.

Venezuelansk menneskerettighetsorganisasjon. PROVEA jobber med menneskerettigheter og med sosiale og kulturelle rettigheter. Jobber blant annet med å skaffe advokater, gratis juridisk hjelp til undersøkelser i rettssaker. Organisasjonen trekkes fram som en svært pålitelig kilde av flere. Lederen er sosiolog og gir gode analyser av organisasjonen.

Representant for Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG). Møte i Oslo 30. april 2018.

Rosales, A. Telefonsamtale mai 2018 og e-post 1. august 2019.

Rosales er tidligere forsker ved Senter for Utvikling og Miljø ved UiO. Han er venezuelansk statsborger.

Sæther, S. A. Telefonsamtale 23. juni 2018.

Sæther er professor i historie ved UiO. Han har blant annet forsket på temaer i latinamerikansk og karibisk historie.

Venezuelansk forsker. Møte i Caracas 11. mai 2022.

Venezuelansk UD. Møte i Caracas 12. mai 2022.

8 Kart over Venezuela

Kilde: Perry-Castañeda Library Map Collection (u.å.).